

Ne tikai pētīt, bet arī radīt

Līga NESTERE, tālr. 67886840

«Sākot ar nākamo akadēmisko gadu, plānojam zinātniskajā pētniecībā iesaistīt jau 1. kursā studējošos. Ja tā viņus aizraus, studējošie arī turpmākajos kursos varēs papildināt laborantu rindas un kopā ar pētniekiem radīt jaunas inovācijas,» norāda Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) rektors Leonīds Ribickis. Viņš arī akcentē, ka šobrīd ir būtiski veicināt nevis «zinātni zinātnes pēc», bet gan zinātnieku un uzņēmēju savešanu kopā, lai tādā veidā radītu pienesumu Latvijas ekonomikai.

RTU ir vairāk nekā 400 pētnieku, bet kopā ar palīgpersonālu veido ap 550 lielu kolektīvu. «Tas ir lielākais pētnieciskais kolektīvs Latvijā,» piebilst rektors. Nenoliedzami izglītība, pētniecība un bizness (kopā) ir būtisks stūrakmens ekonomikas atveseļošanās procesā.

Uzņēmēju interese nav noplākusi

Ko RTU dara, lai zinātnieki un uzņēmēji veidotu vienotu tandēmu? «Septembrī un janvārī mums ir zinātniski pētniecisko projektu konkursi. Atbilstoši likumam vienu procentu no mūsu budžeta dotācijas piešķiram tām zinātnieku grupām, kas vienojušies ar kādu uzņēmumu par projekta līdzfinansēšanu. No savas puses vienam projektam piešķiram divus līdz trīs tūkstošus, arī uzņēmēji vismaz tik pat lielu summu. Kopējais finansējums veido stabilu platformu, lai zinātnieku doktoru kopā ar studentiem radītu jaunu produktu, tehnoloģiju vai pakalpojumu,» stāsta L. Ribickis, piebilstot – neskatoties uz krīzes apstākļiem, uzņēmēju interese un vēlme investēt nav noplākusi. «Uzņēmēji saņem jaunu produktu, pakalpojumu, kuru piedāvāt gan pašmāju patērētājiem, gan eksportēt uz

MUMS IR. Liels darbs vēl jāiegulda, lai atjaunotu sabiedrībā pārliecību, ka arī Latvijā ir zinātnieki, pētnieki, kas spēj radīt ko jaunu un reāli pielietojamu sadzīvē, turklāt ne mazsvarīgi – arī dot atspērienu biznesam, kas ļauj sildīt ekonomiku

ārvalstīm. Patlaban ar uzņēmumiem ir izveidojušies ap 500 sadarbības līgumu, un pavisam drīz dienas gaismu pavisam drīz dienas gaismu ieraudzīs vairāki jauni produkti.» Rektors gan norāda – liels darbs vēl jāiegulda, lai atjaunotu sabiedrībā pārliecību, ka arī Latvijā ir zinātnieki, pētnieki, kas spēj radīt ko jaunu un reāli pielietojamu sadzīvē, turklāt ne mazsvarīgi – arī dot atspērienu biznesam, kas ļauj sildīt ekonomiku. «Pētniecība notiek visās astoņās RTU fakultātēs, aktīvāki gan ir tieši enerģētiķi, materiālzinātnieki, mašīnu un transportzīnību, informāciju tehnoloģijas jomas pārstāvji.»

Gadiem ilgs darbs

Ekomāja, zivrobots (robots, kas izmantojams, lai pētītu un fotografētu dažādus zemūdens procesus), dažādi būvniecības materiāli – tie ir tikai daži no jaunākajiem RTU zinātnieku darba augļiem. «Pavisam drīz pla-

šāki auditorijai tiks prezentēta metode, kas ļaus operatīvi noteikt piesārņojuma līmeni dzeramajā ūdenī. Ja kādreiz, lai noskaidrotu, vai ūdens ir lietojams, vajadzēja pāris dienas, ar jauno metodi tas būs zināms pāris minūšu laikā,» teic L. Ribickis. Viņš arī norāda, ja jaunas programmatūras izstrādei nepieciešami pāris mēneši, tad, piemēram, medicīnas jomā kāda inovācija (mākslīgie kauli, asinsvadi, jaunas zāles) no idejas līdz ieviešanai tirgū prasa vismaz 10–15 gadus. «Tāpat nemitīgi norit darbs pie jaunu aizsardzības sistēmu izstrādes elektriskajos pārvaldes un sadales tīklos, lai novērstu situācijas, kad, piemēram, visā Latvijā pazūd elektrība,» teic rektors.

Nerada pēctecību

Kā valsts varētu veicināt pētniecības ražīgumu? L. Ribickis akcentē: «Eiropas struktūrfondu projektiem izstrādātās vadlīnijas šajā jomā

ir tik sarežģītas un samākslotas, kas liek apšaubīt iecerēto rezultātu. Būtu nepieciešams samazināt arī birokrātiju. Ieskatam viens piemērs: ir paredzēts veidot kompetences centru mašīnbūves un transporta jomā. Bet tam nebūs infrastruktūras valsts nozīmes pētniecības centrā (VNPC). To varēja veidot seši septiņi RTU institūti, kas ir viena juridiska persona. Bet Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātie noteikumi paredz, ka jābūt vismaz divām juridiskām personām un tikai tad var veidot VNPC šajā nozarē. Minētājā jomā RTU ir faktiski monopolstāvoklī un tieši šā formālā iegansta dēļ nevar dibināt valsts nozīmes pētniecības centru. Vesela nozare, kas veido aptuveni 35 procentus no eksporta, paliek bez šāda centra, neskatoties uz to, ka mašīnbūves un transporta joma ir valsts noteikta prioritāte un jaunas inovācijas spētu dot

UZZIŅAI

- Šobrīd RTU studē ap 16 500 studentu un studēt gribētāju skaitam ik gadu ir tendence pieaugt.
- Budžeta vietas – ap 7100. Latvijā patlaban budžeta vietas inženierzinātņu un dabaszinātņu studentiem veido 15% no studējošo kopskaita, savukārt, piemēram, Somijā – 45%
- Bez darba ir 1–2% absolventu

būtisku atbalstu Latvijas ekonomiskajai izaugsmei.

Tāpat arī nesaprotami ir Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras lēmumi vienu gadu atbalstīt biznesa inkubatorus visā valstī [RTU arī ir viens], otru gadu – tikai reģionos. Piemēram, vienu gadu Rīgā izveido inkubatoru, apriko ar atbilstošu infrastruktūru, bet pēc gada valsts atbalsta vairs nav. Iesāktais paliek gaisā karājoties. Vajag veidot pēctecību,» uzskata rektors. ■

Foto: Gints IVUŠKĀNS, fca